

ŽODŽIO PRADŽIOS S IR Š PAKAITOS LIETUVIŲ KALBOS TARMĖSE

Vladas GRINAVECKIS

Lietuvių kalbos tarmėse yra nemaža žodžių, prasidedančių priebalsiais *s*, *š*. Kai kurie iš jų gali prasidėti ir *s*, ir *š*. Paprastai tas pats žodis vienoje tarmėse turi pradinį *s*, kitose *š*. Pasitaiko ir tokių atvejų, kai tas pats žodis toje pačioje tarmėje tariamas ir su pradiniu *s*, ir su *š*. Taip pat yra gana daug žodžių, turinčių pradinį *s* ar *š* ir gretutinį variantą be *s* ar *š*, pvz.: *sėlsėti*, *silsėtis* ir *ilsėtis*, *skerdžius* ir *kerdžius*, *sklnka* ir *lknka*, ir kt.

Pasitaiko žodžių, turinčių visus tris variantus: su pradiniu *s*-, su pradiniu *š*- ir su nuliniu variantu, pvz.: *ščiądėti* ir *čiądėti*, *ščiaudulys* ir *čiaudulys*, *škvaukė*, *škvaukė* ir *kvaukė*, *smūksėti*, *šmūksėti*, *mūksėti* ir kt.

Nemažą dalį mūsų agrinėjamų variantų sudaro skoliniai, kurių *s* ar *š* priklauso nuo svetimų kalbų. Tačiau yra ir tokių skolinų žodžių, kurie tik lietuviškame variante turi *s* ar *š*, pavyzdžiui: *špygà*, plg. baltarusių *фіза*, lenkų *figa*, rusų *физа*.

Priebalsis *š* lietuvių kalbos tarmėse vartojamas ir vienas kaip atskiras žodis, pavyzdžiui, draudžiant kalbėti, triukšmauti sakoma *š* (dažniausiai tariama tęsiamai, t.y. *ššš*, *tylėkit*). Taip *š* galėjo prie kai kurių žodžių prilipti: *ššš* – *tylėk* → *štylėk* ir pan.

Rytų aukštaičiai *s* ar *š* prideda prie jaustukų, vartojamų gyvuliams šaukti. Tada gyvulių šaukimo žodis tampa varomuoju žodžiu, pavyzdžiui, avis šaukia *burė burė*, varo – *šbūrė*, ožkas šaukia *cibà cibà*, varo *sciba*, šunį šaukia *ciù ciù*, varo – *sciùc* (Vladiškiai), katę šaukia *kàc kàc*, varo – *škàc* (įvairiose tarmėse) ir kt.

Nereta pavyzdžių, kurie skiriasi nuo pamatinių variantų ne tik pradiniais garsais, bet ir dar kai kuo (kitais garsais, galūnėmis, priesagomis ir pan., tačiau sutampa šaknimi, kilme, pvz.: *škatuūlis* ir *skaiduras*, *šmaigsštýti* ir *smaignštýti* ir kt.

Vakarų Lietuvoje, ypač Klaipėdos krašte ir Mažojoje Lietuvoje, priebalsis *š* vietoj *s* kai kuriuose žodžiuose tariamas dėl vokiečių kalbos įtakos, pvz.: *štipeñdija*, *šnudeñtas*, *špyrynas* ir kt.

Pateikiame tris pavyzdžių žodynėlius: 1) žodžiai su trim variantais *s*-, *š*- ir be jų (nulinis variantas); 2) žodžiai su dviem variantais – su pradiniais *s* ir *š*; 3) žodžiai su dviem variantais su pradiniais *s* ar *š* ir be jų.

Ben drinės kalbos normų pagrindu laikomas „Dabartinės lietuvių kalbos žodynas“ (3 leid., Vilnius: Mokslas, 1993). Sutrumpinimai tokie pat, kaip „Lietuvių kalbos žodyno“ (= LKŽ) t. 1–15 (Vilnius: Mokslas, 1941–1991). Vietovardžiai netrumpinami.

Į pirmą vietą keliami pavyzdžiai su įtariamais naujais *s* ar *š*.

1. Žodžiai su trimis variantais (su s, š ir be jų)

sčiaudėti, -i, -ėjo OGL I 376, DrskD 236, plg. *ščiaudėti*, -i, -ėjo 't.p.', N, K, Seirijai, *čiaudėti*, -i, -ėjo 't.p.' DŽ. Forma su *s-* *sčiaudėti* žinoma tik iš rašytinių šaltinių, todėl gali būti dirbtinė, nes gyvojoje kalboje *sč* vis tiek būtų tariamas kaip *šč*.

sčiaudyti, -o, -ė, *čiaudėti* SD¹ 119 SD¹ 101, *ščiaudyti*, -o, -ė 't.p.' Rtr., KŽ, N, K, *čiaudėti*, -i, -ėjo 't.p.' DŽ.

sčiaudulys (3^{ab}), *čiaudulys* Dusetos, plg. *ščiaudulys* (3^b) 't.p.' NdŽ, *čiaudulys* (3^b) 't.p.' DŽ, žr. *sčiaudėti*.

skvaukė (1), *skvaiukė* 'plokščiažiaunis moliuskas, geldutė (Unio), bedantė (Anodonta)', plg. *kvaukės*, -ė (1) 'kas didele nosimi', plg. *škvaukė* (1) 'tokia žuvis, panaši į buožgalvį; galva, makaulė, klumpė' Luokė, plg. *kvaukė* (1) 't.p.' Šatės, Ylakai, Gargždai, Barstyčiai, Tverai.

smūksėti, *smūkšo*, -ėjo 'nejudant tyliai sėdėti ar stovėti' J, Skriaudžiai, NdŽ, plg. *smūksėti*, *smūkšo*, -ėjo 't.p.' J. NdŽ DŽ, Skriaudžiai, *mūkšėti*, *mūkšo*, -ėjo 'gulėti, drybsoti' NdŽ.

strūšas (2) 'darbas, triūšas' N, K, plg. *strūšas* (2) 't.p.', *triūšas* 't.p.' DŽ.

2. Žodžiai su dviem variantais (su pradiniu s ar š)

sčiauduliuoti, -uoja, -avo 'po truputį čiaudėti' SD¹ 164, plg. *čiaudėti*. Žr. *sčiaudėti*.

sčióboti, -oja, -ojo 'ateiti, atžūti, atlyti (apie lietų)' Strūnaitis, plg. *čióbyti* 'smarkiai lyti' Grūžiai. Žr. *sčiaudėti*.

sčiūti, *sčiūva*, *sčiūvo* 'liautis', plg. *ščiūti* 't.p.' DŽ. Žr. *sčiaudėti*.

**smūkulis* (plg. vok. *Schmugel*) 'slaptas prekių gabenimas per sieną iš kitos valstybės, kontrabanda' Gargždai, BM333, Švėkšna, plg. *smūkulis* (1) 't.p.' Laukuva.

šiūndyti, -o (*šiūndžia*), -ė 'pjudyti (šunimi)' Želva, Vidiškiai, Dusetos, Skudutiškis, Kuktiškės, Utena, Daugėliškis, PS II 51, plg. *šiūndyti* 't.p.' DŽ.

šiūpioti, -uoja, -avo 'supti, linguoti' Raseiniai, LC 1886, 29; Bzl⁷ 185, plg. *sūpioti*, -uoja, -avo 't.p.' DŽ.

škėtrauti, -auja (-auna), -avo 'skėsėtioti, sklaidyti, mosuoti (rankomis)' Vilkaviškis, plg. *škėtrauti* 't.p.' Ploksčiai, Vilkaviškis ir kt.

skandėlas (2) 'didelis triukšmas, į viešumą išėjęs gėdingas įvykis' Krikštonys – Lazdijų raj., Baisogala, Daujėnai – Pasvalio raj., Vidiškiai, Kavarskas, Kriukai – Joniškio raj., Skaudvilė, Tverai, Endriejovas, plg. *skandėlas* (2) 't.p.' DŽ.

skandalingas, -a (1) 'labai triukšmingas, darantis kam gėdą, gėdingas' Tirkšliai, plg. *skandalingas* (1) 't.p.' DŽ.

skandalyti, -ija, -ijo 'kelti triukšmą, skandalą' Vidiškiai, Panevėžys, Kamajai, Karsakiškis, Dūnž., plg. *skandalyti* NdŽ, Šunskai, Svėdasai.

skarlatinė (2) 'tokia (paprastai vaikų) liga' Varniai, Kuliai, Skaudvilė, Suvainiškis, *skarletinė* (2) 't.p.' NdŽ, Vidiškiai, Rtr, KŽ, Druskininkai, Pašvitūnis, plg. *skarlatinė* (2) 't.p.' DŽ.

skařmalas (3^b) 'suplyšęs drabužis, skuduras', Baisogala, Joniškis, Kruopiai, Skirsnemunė, Šakyna, Rudamina – Lazdijų raj., Miežiškiai, Pociūnėliai, Rozalimas, Kuršėnai, Judrėnai, Nevarėnai, Dūnž., plg. *skařmalas* (3^b) 't.p.' DŽ.

škarmālius (2) 'kas dėvi suplyšusiais drabužiais' Raudėnai, Dūnž, plg. *škarmālius* (2) 't.p.' DŽ.

škarnagas (1) 'vienas iš dviejų nagelių, esančių skeltanagių nagos užpakalyje', J, Telšiai, plg. *škarnāgas* (2) 't.p.' Kvēdarna, J. Jabl., K. Būga, Alsėdžiai, Šatės.

škėrjys (4) 'tiesiasparnių būrio į žiogą panašus vabzdys' (Locusta) Kriukai – Joniškio raj., plg. *škėrjys* (4) 't.p.' DŽ.

škėtrjys (4) 'kas eidamas skėtrioja, mosuoja rankomis' Seinai, plg. *škėtrjys* (4) 't.p.' Daukšiai.

skiderilis (2) 'skuduras, skarmalas' Kuršėnai, plg. *skiderilis* (2) 't.p.' Kalvarija, Varėna, Linkmenys, Alytus, Upytė – Šilalės raj., Vieškėniai, Tytuvėnai, Vidiškės, Marcinkonys.

skilėndis (2) 'kraujo, miltų, griekinių kruopų dėra' Zietela, plg. *skilėndis* 't.p.' DŽ.

skiėndelis (1) 'suplyšusio drabužio gabalas' Dūnž., plg. *skiėndelis* (1) 't.p.' Dūnž, J, Kaltinėnai, Kvēdarna, Vieškėniai, Užventis, Luokė, Žem.

škjpas, -à (4) 'įkypas, kreivas' Vieškėniai, plg. *škjpas* (4) 't.p.' Salantai, Gegrėnai – Plungės raj., Truikonai – Skuodo raj., Šatės.

škjpcioti, -ioja, -iojo 'ant pirštų galų tyliai eiti, bėgti' LKŽ XIV 986, plg. *škjpcioti* 't.p.' Paringys – Ignalinos raj.

škjpinas, -à (3^b) 'įkypas' Vieškėniai, plg. *škjpinas* (3^b) 't.p.' Gegrėnai, Šatės.

skūri, skūira, -o 'skurti' Šakyna, Ndž, plg. *skūri, skūira* (skūirsta Ndž), -o 't.p.' J, Ndž.

skliūtas (2) 'kirvis plačiais ašmenimis rąstams tašyti' Obeliai, Zarasai, Tauragnai, plg. *skliūtas* (2) 't.p.' DŽ.

**škōbas* (1) br. ckaба 'šonkaulis, mėsa prie šonkaulių; išblogęs, perkaręs gyvulus; pintinės ar kokio pinto daikto lankelis' Kartena, Mosėdis, Kalnalis, Šateikiai, Skuodas, S. Dauk, D 102, plg. **škōbas* (4) 't.p.' J, Žiliniai, Kaniava, Alvitai.

škōrbutas (1) 'tokia liga' LKŽ XIV 988, plg. *škōrbutas* 't.p.' DŽ.

skrābalas (3^b) 'dvasna' Laukuva, Tverai, Švėkšna, Tryškiai, Varniai, Žemaičių Naujamiestis, Dūpž, Veiviržėnai, Endriejavas, Viešvieniai, Akmenė, Žarėnai, Tirkšliai, plg. *skrābalas* (3^b) 't.p.' DŽ, plg. skribti 'menk. mirti, dėvėti'.

skrābalėnė (1) 'sudžiūvusi sena moteris' Judrėnai, plg. *skrābalas* (1).

skrābaliuoti, -iuoja, -āvo, *skrābaliuoti*, -iuoja, -iavo 'barškėti, tarškėti, eiti barškant, daug ir tuščiai kalbėti, tarškėti' J, M. Katk, plg. *skrābaliuoti*, -iuoja, -iavo 't.p.' Skuodas, Alsėdžiai, Židikai, Kuliai, Plateliai, Notėnai – Skuodo raj.

skrābėti, -a, -ėjo 'judant krebždėti, čėžėti, šiugždėti, barškėti, sunkiai vaikščioti' Dūnž, Raudėnai, Judrėnai, plg. *skrābėti* 't.p.' Kuršėnai, Papilė, Skuodas, Leckava, Prieuklė, Tirkšliai, Kalnalis, Vieškėniai, Šatės, Ylakiai.

skrābiai (2) 'prasti padėvėti kailiniai' Dūnž, plg. *skrābiai* 't.p.' Žemaičių Kalvarija, Barstyčiai, JD 252.

skrābinti, -ina, -ino 'judant krebždėti, čėžėti, tarškėti' J, plg. *skrābinti*, -ina, -ino 't.p.' Akmenė, Vieškėniai, Salantai, J, I. Simon, Miežiškiai.

skrābis (2) 'sudžiūvęs, pasenęs, sukriošęs žmogus, džiūsna' Ndž, FrnW, Raudėnai, Dūnž, Žem, Tirkšliai, Viduklė, Gardamas, Šiauliai, plg. *skrābis* (2) 't.p.' J, Vieškėniai, Plungė, Laižuva, Žagarė, Kuliai, Dovilai, Luokė, Šatės, Barstyčiai.

skriūpulas (1) 'baimė' Laukuva, Šilalė, Kvēdarna, Upyna – Šilalės raj., Raseiniai, Užventis, Kuršėnai, Viduklė, Plungė, Akmenė, Endriejavas, Gadūnavas, Veliuona, Pašvitinys, plg. *skriūpulas* 't.p.' Darbėnai, Viduklė.

**skūdinti*, *-ina*, *-ino* 'teršti, tepti, velti' KŽ, J I 278, plg. *skūdinti*, *-ina*, *-ino* 't.p.' J.

skūduras (3^b) 'audinio gabalas, skiautė, skarulys' Akmenė, Grinkiškis, Punia, plg. *skūduras* 't.p.' DŽ.

skūdurtilis (2) 'skuduras' NdŽ, KŽ, Baisogala, Sln, plg. *skūdurtilis* (2) 't.p.' J, Eržvilkas, Šimkaičiai.

skūdurliuoti, *-iuoja*, *-iavo* 'nuplyšusiam vaikščioti, skarmaliuoti' NdŽ, KŽ, Pašušvys – Radviliškio raj., Grinkiškis, plg. *skūdurliuoti*, *-iuoja*, *-iavo* 't.p.' NdŽ, Alksnėnai, J I 255, J, Viduklė, JD 362.

skūjus (2) 'spygliuoto medžio spyglys, pušies šakelė, kankorėžis' Pakapė, plg. *skūjus* 't.p.' Š, NdŽ, LKA I 166, Kelmė, Raseiniai, Viduklė, Varniai, Kvēdarna, Laukuva, Grūšlaukis, DūnŽ.

skūrlas (4) 'skuduras' Žemoji Panemunė – Šakių raj., plg. *skūrlas* 't.p.' J.

skūrlinėti 'prastai apsigengusiam vaikščioti' Pavandenė, DunŽ, plg. *skūrlinėti* 't.p.' Skriaudžiai, Pilviškiai, Laukuva.

skūrlininkas (1) 'skurlių supirkėjas; kas apiplyšęs, apdrisęs' Raudėnai, Gudžiūnai Kėdainių raj., Kuršėnai, Vieکشniai, Tryškiai, plg. *skūrlininkas* 't.p.' Laukuva, Pavandenė; Užventis, Šilalė, DūnŽ.

skūrlinis, *-ė* (2) 'skudurinis' Tirkšliai, DūnŽ, Baisogala, plg. *skūrlinis*, *-ė* (2) 't.p.' Laukuva, Šilalė, DūnŽ, Raseiniai, Tverai, Viduklė.

skūrlintis, *-inasi*, *-inosi* 'skudurais rengtis' Raudėnai, plg. *skūrlis* 'skuduras' Laukuva.

skūrlis (2) 'skuduras' NdŽ, Joniškis, Šakyna, Pajūris, Raudėnai, Vieکشniai, Kuršėnai, DūnŽ, Meškuičiai, Smilgiai, Kražiai, plg. *skūrlis* 't.p.' Laukuva, Šilalė, Vegeriai, Upyna – Šilalės raj., Gardamas, Žemaičių Kalvarija, Pagėgiai, Ariogala, skurlys (4) 't.p.' NdŽ.

skūrliuoti, *-iuoja*, *-iavo* 'rengti, dengti skarmalais' Šakyna, Smilgiai – Panevėžio raj., plg. *skūrlis* (2) 'skuduras' Laukuva ir kt.

skūrlius (2) 'kas nuskuręs, nuplyšęs, skarmalius driskus' Girkalnis, Krokialaukis, plg. *skūrlius* 't.p.' Geistarai, Skriaudžiai.

skūrlupatis (1) 'skarmalas, lupatas' Šakyna, plg. *skūrsti*, *skūrlis*.

skūrlus (2) 'senas apiplyšęs drabužis, skuduras' Miežiškiai, plg. *skūduras* (3^b) 't.p.' DŽ.

**šlebizavoti*, *-oja*, *-ojo* (lenk. *syłabizować*) 'skaityti skiemenimis, skienuoti, sunkiai skaityti' Tverai, Grūšlaukis, Šiaulėnai, plg. *šlebizavoti*, *-oja*, *-ojo* 't.p.' Dusetos, Kapčiamiestis, Liškiava, Kamajai, Panevėžys.

slėdnūs, *-i* (4) 'žemas, slėnus, nuolaidus' NdŽ, Gegrenai – Plungės raj., plg. *slėdnūs*, *-i* (4) 't.p.' NdŽ, Skuodas, Mosėdis, R, MŽ, Krz 10.

šlydainiوتي, *-ioja*, *-iojo* 'slidinėti' LKŽ XII 1064, plg. *šlydainiوتي*, *-iuoja*, *-iavo* 't.p.' Užventis.

**šlėdas* (lenk. *śląd*) (4) 'pėdsakas' NdŽ, FrnW, KŽ, Svėdasai, Šimonys, Vidiškiai, Žemaitkiemis – Ukmergės raj., Anykščiai, plg. *slėdas* (4) (brs. *cned*) 't.p.' Dysna, Krosna, Liškiava, Punia, Simnas, Rūdiškės.

šlōga (*sloga?*) N, BS53, 142, K, KŽ 'tokia šunų liga, maras', LKŽ XV 18, plg. *slōga* (1) DŽ.

šlopinti, *-ina*, *-ino* 'troškinti dėl oro stokos, dusinti' Šatės, Skuodas, Lenkimai, J., plg. *slopinti*, *-ina*, *-ino* 't.p.' DŽ.

slūšnas, *-à* (4) (lenk. *szuszny*) 'paklusnus, paslaugus; prideramas, tinkamas' LT II 130, plg. *slūšnas*, *-à* (4) 't.p.' LKŽ XV 60.

slūžbà (2) (lenk. *szuźba*, brs. *sluz̄ba*) 'tarnyba, pareigos, darbas' LKŽ XV 50, plg. *slūžbà* (2) 't.p.' Vln E 70, Q 229, MŽ 371, N, Š, K. Donel, BM 50 (Skapiškis), Druskininkai, R 282, BB2 Moz 5, 4, BB2 Moz 1, 11, plg. *slūžbà* (2) 't.p.'

**slūžyni*, *-ija* (*-yja* K), *-ijo* 'tarnauti' BS 142, NdŽ, FrnW, KŽ, Kartena, Žemalė, Priekulė, Viekišniai, Sln, Alsėdžiai, KID 423, plg. *slūžyni*, *-ija*, *-ijo* (*-yja*, *-yjo* K) 't.p.' LKŽ XIII 61, XV 50–51.

**slūžnà* (2) 'tarnyba, pareigos, darbas' LKŽ XV 51, plg. *slūžnà* (2) 't.p.' LKŽ XIII 62.

šmagūs, *-i* (4) 'vikrus, spėrus, guvus, energingas' Pelesa, Rodūnia, Pilviškiai, plg. *smagūs*, *-i* (4) 't.p.' DŽ.

šmaigštyni, *šmaigšto*, *šmaigštė* 'badyti, kaišioti, apkaišioti aplink' Upninkai – Jonavos raj., plg. *smaigštyni*, *smaigsto*, *smaigštė* 't.p.' DŽ.

šmaigštukas (2) 'ratelio smeigtukas, kuodeliui prismeigti' DūnŽ, Prienai, plg. *smeigti*, *-ia*, *-ė* 'durti, besti ką nors smailų' DŽ.

šmalkštūs, *-i* (4) 'kas mėgsta gerai ir skaniai pavalgyti ar paėsti, godus, smalsus' Dusetos, Viduklė, plg. *smalkštūs*, *-i* (4) 't.p.' Dusetos, Skapiškis, Pandėlys, Lygumai.

šmalžys (4) 'toks moliuskas, šliužas' Grįžai, Pilviškiai, Alksnėnai, plg. *smalžys* (4) 't.p.' Š, Rtr, BŽ 249, NdŽ, Krokialaukis, Daukšiai, Pilviškiai, Liškiava, L 440, *smalžis* (2) Š, NdŽ.

šmarāgdas (2) 'brangakmenis ryškiai žalios spalvos' NdŽ, DP 383, Ch¹ Apr 21, 19, plg. *smarāgdas* (2) 't.p.' DŽ.

šmāras (4) 'smarvė' J, J. I 377, FrnW, plg. *smāras* (4) 't.p.' J, Kaniava – Varėnos raj.

**smičėlas* (2), *šmyčėlas* (2) 'smičius, griežiklis, strykas' Liubavas, Bs Mt I 36, plg. *smičėlas* (2) 't.p.' NdŽ, Liškiava, *smičėlas* (1) 't.p.' Q 183, R, MŽ, N, K, L, Rtr, Ser, Simnas, Valkininkai.

**smičiūs* 'griežiklis' BsP IV 287, plg. *smičiūs* 't.p.' NdŽ, Kupiškis, Dusetos, Apsas, Daugėliškis, M, Ser, J, Bagotoji – Marijampolės raj., Linkuva, plg. *smičas* (2) 't.p.' Laukuva.

šmylis (2) 'ašuotė' (Stipa) LKŽ XV 94, plg. *šmylis* (1) 't.p.' LKŽ XIII 174.

šmuigliai 'smurgiai, smurgai' LKŽ XV 114, plg. *smurgliai* 't.p.' DŽ Žem.

šniaukra (4) 'kas neaiškiai kalba' BŽ 97, 09 L II 142, *šniaukra* (1) 't.p.' Subačius, plg. *šniaukra* (1) 't.p.' Dusetos, Vyžuonos.

špāniškas, *-a* (1) 'ispāniškas' KŽ, plg. *ispāniškas*, *-a* (1), vok. *spanisch*.

**špātas* (2) 'kastuvas, lopeta' NdŽ, plg. *spātas* 't.p.' Laukuva, vok. *Spaten*.

špelčiai 'rėmai' G 115, KŽ, plg. *špelčiai* (2) 't.p.' Pė, Vaižg, Kurkliai – Anykščių raj., spelčiai (2) 't.p.' Laukuva, *špelčiai* (pintinės lankai, kurie apipinami vytelėmis) Vidiškiai.

špičbukas (1) 'vaikėžas, nerimtas berniokas' Girkalnis, Viekišniai, Mosėdis, *špičbūkas* (1) 't.p.' Žemaičių Naumiestis, *špičbukas* (1) 't.p.' Laukuva, Šilalė.

špūrytus (1) 'spiritas' K II 196, plg. *splritas* (1) DŽ, vok. *Spiritus*.
špoksóti, špòkso, -ójo 'įdėmiai žiūrėti, žiopsant žiūrėti' Šakyna, Saločiai, Juodaičiai, plg. *spoksóti, spòkso, -ójo* 't.p.' DŽ, DūnŽ, Pasvalys.
špúogas (3) 'nedidelis iškilimas odoje; augliukas' Linkuva, Švenčionys, plg. *spúogas* (3) 't.p.' DŽ, Vaškai, *spuógis* (2) 't.p.' Laukuva.
špūrga (1) 'spurgas, ko nors truputis, žiupsnis' Strūnaitis, plg. *spūrga* (1) 't.p.' Joniškis, Vilkaviškis, Marcinkonys, Biržai.
štapinėti, -ėja, -ėjo 'vaikštinėti, stapinėti, stypčioti' J. Paukšt., plg. *stapinėti, -ėja, -ėjo* 't.p.' Linkuva.
štėgė (2) 'tokia žagrė' Prienai, Nemajūnai – Prienų raj., plg. *stagūtė* (2) 't.p.' I. Simon, LC 1883, 5.
štelvoga (1) 'branktas' NdŽ, Židikai, plg. *stelvoga* (1) 't.p.' Joniškis, Skapiškis, *stelvogė* 't.p.' (1) Linkuva, Šilalė.
štipeñdija (1) 'stipendija' K II 210, plg. *stipeñdija* 't.p.', plg. vok. *Stipendium*.
**štrainūs, -i* (4) 'puošnus' KlP D 34, plg. *strainūs, -i* (4) 't.p.' Laukuva.
**štraja* 'arklidė' FrnW, plg. **strajà* 't.p.' NdŽ, FrnW, KŽ, N, 1 ch 43, RD 166, K, L, Rtr, Priekulė, Vilkyškiai, 'šiaudai, kraikas' Ragainė, plg. vok. dial. *štraie, strei*.
**štrėjus* (2) 'puošnumas' KŽ, N, K, plg. *strėjus* 't.p.' Laukuva.
štrakuóliai 'statinių tvora', plg. *strakuóliai* 't.p.' NdŽ, KŽ, Ser, *srakuóliš* (2) 'tvoros lentelė, pagalyš' Seinai, Lazdijai, Punkskas.
šremeñtas (2) 'instrumentas' K II 12, FrnW, KŽ, plg. *strameñtas* (2) 't.p.' NdŽ, FrnW.
štrengti, -ia, -ė 'eiti' Zapyškis, plg. *strengti, -ia, -ė* 't.p.' Lekėčiai.
**štrydúotis, -úojasi, -ávosì* 'ginčytis, bartis' Skriaudžiai, plg. *strydytis, -ijasi, -ijosi* 't.p.'.
štrimbòkas (2) 'kokio pailgo daikto gabalas, galas' Pilviškiai, plg. *strimbòkas* 't.p.' Keturvalakiai – Vilkaviškio raj.
štrýpas (2) 'pagalyš, lazda' Priekulė, plg. *strýpas* (2) 't.p.' Laukuva, Šilalė.
**štriùblkis* (2) 'kas striugas, trumpas' Barzdai – Šakių raj., plg. *striùblkis* (2) 't.p.' Vadžgirys, Skriaudžiai.
**striokngas, -a* (1) 'baugus, baisus, skubus' K, NdŽ, KŽ, plg. *striokngas, -a* (1) 't.p.' LKŽ XIII 973.
**štròšyti, -ija (-yja K), -ijo (-yjo K)* 'bauginti' NdŽ, Ragainė, plg. *štròšyti, -yja, -yjo* 't.p.' Laukuva.
štrově (4) 'srovė' N, K, plg. *srově* (4) 't.p.' DŽ.
štrùbuliuoti, -iuoja, -iavo 'skubant tvarkytis, tūpčioti' LKŽ XV Laukuva, Šilalė, Kvėdarna, plg. *strùbuliuoti, -iuoja, -iavo* 't.p.' Laukuva, Veiviržėnai, Alsėdžiai, Telšiai, Endriejavas, Gargždai, Kvėdarna.
štrùmyti, -ija, -ijo 'barti, įsakinėti, šaukinti' NdŽ, Kvetkai – Biržų raj., Rokiškis, plg. *strùmyti, -ija, -ijo* 't.p.' NdŽ, Marijampolė, Rokiškis.
štubà (4) 'troba' Veisiejai, plg. *stubà* (4) Vilkaviškis, Šakiai, Gelgaudiškis.
štùburas (3)^b 'liemuos, stuburas' Kamajai, Užpaliai, plg. *stùburas* 't.p.' (3)^b DŽ.
štuđenitas (2) 'studentas' Sch 185, KlVD 1, plg. *sudeñitas* (2) 't.p.' DŽ, vok. Student.
štuipe 'stulpas' N, K, FrnW, KŽ, plg. *stuipe* 't.p.' FrnW, KŽ.

- šūkis* (2) 'gabalas' Lekėčiai, plg. *šūkis* (2) 't.p.' Laukuva, Šilalė.
- štulà* (2) 'stula' NdŽ, M. Valanč, plg. *štulà* () 't.p.' DŽ.
- šulpas* (4) 'stulpas' K. Būg, NdŽ, KŽ, FrnW, DūnŽ, Endriejovas, Salantai, Plateiliai, Alsėdžiai, Lieplaukė, Rietavas, Akmenė, Gardamas, Skuodas, Laukuva, Kvėdarna, Pajūris, Kražiai, M. Valanč, Žem, plg. *šulpas* (4) DŽ.
- štiokas* (1) 'apie žioplą, kvailą žmogų' Biržai, Linkuva, Vabalninkas, plg. *stuokas* 't.p.' Rokiškis, Linkuva.
- štuōlas* () 'stula' Seda, plg. *štulà* 't.p.' DŽ.
- štuopa* (1) 'skysčių tūrio matas' Leckava, Skriaudžiai, Nemunėlio Radviliškis, Plateiliai, Varėna, Kamajai, plg. *štuopa* (vok. dial. *stope*) 't.p.' NdŽ, KŽ, *stuopas* 't.p.' LKŽ XIII 1058.
- **štuopka* (1) 'hibr. skysčio saiko matas, toks indas', Pasvalys, Daugėliškis, plg. *štuopka* (1) 't.p.' KŽ [K], NdŽ Giedraičiai, Radviliškis, Krekenava, Baisogala.
- šūpselis* (1) (vok. dial. *stopsel*) 'kamštis, kaištis' K I 705, K, NdŽ, KŽ, Sch 199, plg. *šūpselis* (1) 't.p.' Plikiai Sch 200.
- šturliūkas* (2) 'kiškis' Kalvarija, plg. *sturlūkas* 't.p.' NdŽ, KŽ, MŽ, Kos 221, N, K, Ser, Šiauliai, K. Donel, BSM.
- štūtė* (2) (plg. lat. *stute* vok. dial. *stutte*) 'spyris, ramstis' Laižuva, plg. *štūtė* (2) 't.p.' Biržai, Grūžiai, Darbenai, S. Dauk, Papilė, FrnW.
- švočia* (4) 'jaunosios globėja' (vestuvėse) Šiauliai, plg. *svočia* (4) 't.p.' DŽ.
3. Žodžiai su dviem variantais (*s ar š ir be jų*)
- sėlsėti, -i (-ta* Jurbarkas *-ia* Raseiniai, *-ėja* Juodaičiai), *-ėjo, silsėtis, silsis, silsėjos* Vidiškiai, *silsėti, silsi (silsa* Laukuva, Šilalė ir kt.) *-ėjo, plg. ilsėti DŽ, ilsėtis 't.p.' DŽ.*
- skabinti, -ina, -ino* '(ap)kabinti' Vidiškiai, Skapiškis, Debeikiai, Gelvonai, Kuktiškės, Salakas, Kaltanėnai, Adučiškis, Salamiestis, Vaižg., J. Jabl., plg. *kabinti, -ina, -ino* 't.p.' DŽ.
- skautis, -nasi, skóvėsi* 'muštis, peštis, kautis', Druskininkai, Kabeliai, Kalesninkai – Šalčininkų raj., Perloja, Rudnia, Lazūnai, Azierkai, Lazdijai, plg. *kautis, -nasi, -ovėsi* 't.p.' DŽ.
- skelsti, skeičia, skeitė* 'keisti, keičia, keitė', NDŽ, Subačius, plg. *kelsti, keičia, keitė* 't.p.' DŽ.
- skeirdžius* (2) 'vyriausiasis piemuo, bandos prižiūrėtojas' DŽ, plg. *keirdžius* 't.p.' DŽ Laukuva.
- stýžnis, -tasi, -osi* 'išstai ką daryti' Viekiškiai, Mažeikiai, plg. *týžnis* 't.p.'
- straiūkapis* Laukuva 'traukapis', *striaiūkapis* 't.p.' Plungė, plg. *traūkapis* 't.p.' Laukuva.
- struūmpas, -à* (4) 'trumpas', Butrimonys, plg. *truūmpas* 't.p.' DŽ.
- stvérti, svėría, svėrė* 'čiupti, griebti' Rodūnia, Alvitas, Kučiūnai – Lazdijų raj., Gelvonai, Ukmergė, Debeikiai, Linkmenys, Adučiškis, Šimonys, Kazlų Rūda, Slavikai, Upninkai – Jonavos raj., Kiaukliai – Širvintų raj., Kaltanėnai, Videniškiai – Molėtų raj., Kuktiškės, Paberžė – Vilniaus raj., Pibašiūnai – Alytaus raj., Dovilai – Klaipėdos raj., plg. *tvėrti, tvėria, tvėrė* 't.p.' DŽ.
- sklýpti, -sta, -o* 'svirti į šoną', Dovilai, plg. *klýpti* 't.p.' DŽ.

skrėbė (2) 'dėžė' Laukuva, Kvėdarna, Teneniai, plg. *krėbė* 't.p.' (lenk. *kroba*) Laukuva.
skregždė (4) 'kregždė' Kaniava, Rudiškės, Palūšė; Adutiškis, Tvereciūs, Apsas, Skapiškis, Alanta, Obeliai, Salakas, Linkmenys, Pastovys, Žasliai, Josvainiai, *skrėgždė* (2) Vidiškiai, Ukmergė, plg. *kregždė* (4) 't.p.' DŽ.
skrėgždėna (1) 'strazdana', Obeliai, Dusetos, plg. *krėgždėna* (1) 't.p.' DŽ.
skregždėtas, -a (1) 'strazdanotas' Žarasai, Salakas, Obeliai, Tauragnai, Daugėliškis, Skudutiškis, Grinkiškis, Užpaliai, Kuktiškės, Ramygala, plg. *kregždėtas* 't.p.' DŽ.
skregždžiūtotas, -a (1) 'strazdanotas' Grv T 28, Švenčionys, Leliūnai, Duokiškis, Rauguva, Aukštadvaris, Kriaunos, Prienai, plg. *kregždėnotas* (1) 't.p.' DŽ.
skrūpauti, -auja, -avo 'nuogaštauti, būgštauti', plg. *krūpauti* 't.p.' S. Dauk, DŽ.
skrūpčioti, -ioja, -iojo Š, NdŽ, J, Barstyčiai, Laukuva, *skrūpčioti*, -ioja; -iojo 't.p.' J I 410, plg. *krūpčioti* 't.p.' DŽ.
skrūpis (2) 'rupūžė' Klykoliai, plg. *krūpis* 't.p.' Kretinga, Skuodas.
skaistas (2) 'krūmas', J, NdŽ, Tauragė, Leipalingis, Onuškis, Valkininkai, plg. *kuistas* (2) 't.p.', *kuistis* (2) 't.p.' Laukuva.
skaistis (2) 'labai tankus eglynas', plg. *kuistis* 't.p.' Kvėdarna, Gargždai, Upyna – Šilalės raj., Laukuva.
skurstinys (3) J. Jabl. 'ugniakuras', plg. *kurstinys* 't.p.' LKŽ XII 1148.
skūzbezdalis (1) LKŽ XII 1167, *skūzbezdalis* (Vidiškiai), plg. *kūzbezdalis* (1) Laukuva.
snagà (4) 'naga' Š, NdŽ, Varėna, plg. *nagà* 't.p.' DŽ.
**ščėdyti*, -ija, -ijo 'tausoti, taupyti', plg. *čėdyti* 't.p.' (brus. *уцадзюць*)
ščėlnà (4) 'kas negražiai valgo, ėda', plg. *čėlnà* (4) 't.p.' LKŽ XIV 597.
ščiaūptis, -iasi, -ėsi 'čiaūptis' Linkmenys, plg. *čiaūptis* 't.p.' DŽ.
**ščiepas* (4) 'skiepas' NdŽ, Švenčionys, plg. *čiepas* 't.p.' Vidiškiai (lenk. *szczep*) LKŽ II 104.
**ščiepininti*, -ina, -ino 'skiepyti', Liškviava, plg. *čiepyti* 't.p.'
**ščiepyti*, -ija, -ijo 'skiepyti' NdŽ, PK 127, OZ 55, plg. *čiepyti* 't.p.'
**ščintas* 'skutas, gabalas' (plg. lenk. *szczęt*) J, plg. *čintas* 't.p.' Salantai, Kupiškis.
ščilpčiai 'verksniai, cypukai' DS 216, plg. *čilpčius* 't.p.'
ščiuksėti, *ščiukski*, -ėjo 'einant šlepsėti, vilkti kojas' Svėdasai, plg. *čiuksėti*, *čiukski*, -ėjo 't.p.' Rokiškis, Vilkaviškis ir kt.
**ščiuobas* (3) 'atsikišęs plaukų ar ko nors kuokštas' Daugėliškis, plg. *čiuobas* (4, 2) 't.p.' Daugai, Rodūnia, Kietaviškės.
ščiuobuoti, -uója, -avo 'daryti ščiuobus' Rimšė, plg. *čiuobas* 'atsikišęs plaukų ar ko nors kuokštas'.
ščiuopčius (2) 'kas ilgai čiupinėja, derasi, norėdamas pigiai nusipirkti, prastas pirklys' Švenčionys, plg. *čiuopčius* 't.p.' Daugėliškis, Salakas.
škaplys (4) 'prastas, bukas dantis' J, Sintautai, Gruzdžiai, Garliava, Skriaudžiai, plg. *kaplys* 'kas neaštrus, atbukęs, bukas' DŽ.
škárka (1) 'kas labai sudžiūvęs' DūnŽ, Varniai, Skaudvilė, Kuliai, Miežiškiai, Panevėžys, Suvainiškis, plg. *kárka* 'kiaulės, avies staibis, kojos linkmuo, kumpio dalis prie kelio' DŽ.

škeřvinti, -ina, -ino 'pamažu, nevikriai eiti' Alksnėnai, Bartninkai, Vilkaviškis, plg. *keřvinti* 't.p.' DŽ.

škėvė (4) 'prastas, liesas gyvulys, kuinas' Krosna – Lazdijų raj., plg. *kėvė* 't.p.' J, K. Būg, Dusetos, Kuktiškės, Paringys, Salakas, Želva.

škėbirktis (3^b) 'kėbirktis' Židikai, plg. *kėbirktis* 't.p.' DŽ.

škėmbra (1) 'niek. koja iki dvišakumos' Alksnėnai, Šatės, plg. *kėmbre* 't.p.' Grūšlaukis, Slavikai, Gelgaudiškis.

škėmpa 'kas liesas, sudžiūvęs', Šimkaičiai, plg. *kėmpa* (1) 't.p.' J. Čekiškė.

škėnka (1) 'koja (nuo liemens iki pėdos)' Šatės, Tirkšliai, plg. *kėnka* 't.p.' DŽ.

škėobrinti, -ina, -ino 'pamažu, nerangiai eiti' Luokė, plg. *kėobrinti* 't.p.' M. Valanč, Linkuva.

škėokštėlėti, -ėja, -ėjo 'garsiai plonu balsu kalbėti' Alsėdžiai, plg. *kėokštėrėti* plonu balsu prašnekti S. Dauk.

škėpinėti, -ėja, -ėjo 'vaikščioti svyruojant į šalis' LKŽ XIV 986, plg. *kėpinėti* 't.p.' Ra-seiniai.

škėpuoti, -uoja, -avo 'sparčiai eiti' Jurbarkas, plg. *kėpuoti* 'sunkiai, pamažu eiti' J, Barzdai – Šakių raj., Duokiškis – Rokiškio raj., Švenčionys.

škėrblys (4) 'stagaras, augalo kotas' Kriokialaukis, plg. *kėrblys* (4) 't.p.' Alytus, Ūdri-ja, Krokialaukis.

škėrna (1) 'krūmuota, šlapia vieta' J, plg. *kėrna* (1) 't.p.' J., J. Jabl.

škėlumpė (1) 'korpė' Kabeliai – Varėnos raj., plg. *kėlumpė* (1) 't.p.' DŽ.

škėluika (1) 'kvaiša' LKŽ XIV 988, plg. *kėluikas* (1) 't.p.' DŽ.

škėlumpė (1) 'korpė' Leipalingis, Alvitas, plg. *kėlumpė* (1) 't.p.' DŽ.

škėčkailis (1) 'avikailio atkarpa, skiautė; avikailis' Vieksniai, Mažeikiai, plg. *kėčkai-lis* 't.p.' J, Joniškis, Daugėliškis, Svėdasai, Pociūnėliai, Gervėčiai, Obeliai, Lazdijai, Erž-vilkas, Mažeikiai, Laukuva.

škėaina (1) 'prastas arklis ar kumelė' Tryškiai, plg. *kuinas* (2) 't.p.' DŽ.

škėinas (2) 'prastas arklis' Vieksniai, plg. *kuinas* 't.p.' DŽ.

škėaityti, -ija, -ijo 'prašyti, reikalauti, raginti' Dusetos, Rokiškis, Užpaliai, plg. *kuityti, -ija, -ijo* 't.p.' Obeliai, Dusetos.

škėarpas (4) 'drabužio skiautė' Pociūnėliai, plg. *kuarpas* (4) 't.p.' J, Ramyga, Pušalo-tas, Joniškis.

škėarpė (1) 'klumpė' Šėta, Truskava, plg. *kėarpė* (1) 't.p.' DŽ.

škėarinti, -ina, -ino 'judinti, raginti, versti skubėti' Salamiestis, plg. *kėarinti, -ina, -ino* 't.p.' DŽ, J, Pabiržė, Linkuva, Siesikai, Vabalninkas, Kairiai.

škėarūs, -l (4) 'greitas, smarkus, vikrus' Liškiava, plg. *kuarūs, -l* (4) 't.p.' J, Pašvitinys, Antazavė.

škėatilė (2) 'medinis indas druskai, pipirams ir pan. laikyti' Miežiškiai, plg. *skatilė* (2) 't.p.' (plg. lat. *skatulis*, vok. dial. *schuttel*) S. Dauk, K. Būg, NdŽ, N.

šlebeda 'kas nevikriai eina, nerangus' J, plg. *lėbeda* (1) 't.p.' Laukuva.

šlebeduoti, -uoja, -avo 'lėtai eiti' J., plg. *lebeduoti, -uoja, -avo* 'prastai, nedailiai ką daryti' J.

šlebedūnė (2) 'ištižėlė, apsleidėlė' Luokė, plg. *lėbeda* 'ištiža, gvėra, liurbis', Laukuva DŽ.

šlebedoti, -oja, -ėjo 'lėtai eiti' Valkininkai, plg. *lebedoti*, -oja, -ėjo, *lèbedoti*, -oja, -ojo 'ką nors nevikriai daryti' Skriaudžiai.

šmākalas (3^b) 'makalas, padažas, mirkalas' J, Grūšlaukis, Papilė, Kartena, plg. *mākalas* (3^b) 't.p.' LKŽ VII 768.

šmākaluoti, -uoja, -avo 'mosuoti, mojuoti, makaluoti' Raseiniai, plg. *mākaluoti*, *mākaluoti* Mosėdis, Subačius, Salantai, Eržvilkas, Vajasiškis – Zarasų raj., Kuktiškės, Kvėdarna, Laukuva, Alksnėnai, Rokiškis, Dusetos.

šmantà (4) 'nauda, manta, vertė' J, plg. *mantà* 'turtas (ppr. kilnojamas)' Biržai, Joniškis, Vieksniai, Šatės, Leckava, Klovainiai, J. Jabl, J, Šeduva.

šmaūkšlinti, -ina, -ino 'mauti kepturę, rišti skarelę, užsmaukiant, užtraukiant ant ausų ir akių' Viduklė, plg. *maūkšlinti*, -ina, -ino 't.p.' DŽ.

šmetrūs, -i (4) 'taiklus' Alsėdžiai, plg. *metrūs*, -i (4) 't.p.' FrnW, NdŽ, Žaiginys – Kelmės raj., *metrūs*, -i (4) DŽ, NdŽ, dar plg. *mèsti*, *mèta*, *mètė*.

šmirmintis, -inasi, -inosi 'blautis, mieguistam darytis, mirmintis' Upytė, plg. *mirmintis*, -inasi, -inosi 't.p.' Krakės, Skrebotiškis – Pasvalio raj., Kairiai, Šiauliai, Šeduva, Skriaudžiai, Baisogala, Sidabras, Rozalimas.

šmōsterėti, -eri, -ėjo 'mōsterėti' Maišiagala, plg. *mōsterėti*, *mōstelėti* 't.p.' DŽ.

šmūdrauti, -auja, -avo 'vikriai ką daryti, mandrauti' Alksnėnai – Vilkaviškio raj., plg. *mūdrauti*, -auja, -avo 't.p.' DŽ.

šmudrūs, -i (4) 'šaurus, žvalus' NdŽ, Šakyna, plg. *mudrūs* 't.p.' DŽ.

šmūkslinti, -ina, -ino 'pamažu eiti' Šatės, Darbėnai, plg. *mūkslinti*, -ina, -ino 't.p.' Šatės.

šmurksōti, *šmuŗko*, -ōjo 'tūnoti, murksoti' Daugėliškis, Slavikai, Kuršėnai, plg. *murksōti*, *murko*, -ōjo 't.p.' Laukuva, Šilalė.

šnarinėti, -ėja, -ėjo 'ieškinėti, landinėti' Grūžiai, Blv, plg. *narinėti*, -ėja, -ėjo 'šniukšti-nejant rankioti' Krekenava, Pušalotas, Sidabras.

špyga (2), plg. br. *figa*, lenk. *figa*, rus. *figa*.

šrumbėti, -ėja, -ėjo 'rembėti' LKŽ XV, plg. *rumbėti*, -ėja, -ėjo 't.p.' J, Salantai, S. Dauk, Plungė, Šatės.

štylā (4) 'ramumas, tyla' TS 1900, 6–7, plg. *tylā* (4) 't.p.' DŽ.

štildinti, -o, -ė 'raminti' Veiviržėnai, plg. *tildinti*, -ina, -ino, *tildyti*, *tildo*, *tildė* 't.p.' DŽ.

štylėti, *štyli*, -ėjo 'tylėti' Laukuva, Priekulė, BzF 185, plg. *tylėti*, *tyli*, -ėjo 't.p.' DŽ.

šilti, *štyla* (-sta NdŽ, *štilna* Kuršėnai, Raudėnai, *štylna* Laukuva, *štinla* J), -o 'tilti, rinti' NdŽ, Raudondvaris – Kauno raj., Rudamina – Lazdijų raj., J, Pilviškiai, Slavikai, Juodaičiai, JD456, DvD317, Vaižg., plg. *tilti*, *tyla*, *tilo* 't.p.' DŽ.

štilūs, -i (4) 'ramus, tylus' Bz F 185 (PT 1881, 40), FrnW, plg. *tylūs*, -i DŽ.

štūmulas (3^b) 'kamuolys, gumulas, tumulas' J, Laukuva, Luokė, Rietavas, Gegrėnai, plg. *tūmulas* (3^b) 't.p.' DŽ.

Aleksas Girdenis yra nustatęs, kad „kuršių konsonantizmo rezultatas, be abejo, yra s : š pakaita tokiuose žemaičių žodžiuose, kaip *kupstis* Grg : *kupštis* Yl, *pleksnė* Slnt : *pleksnė* Brs; *kumstė* Grg; bet *kumštavoti*, taip pat *skurtis* : *škurtis* Vrd, Šis, *skrabalas* : *škrabalas* ir kt. Vieni iš tų variantų gali turėti reliktinį kuršių s = lie. š, kituose žvarbusis priebalsis gali būti atsira-

deş dėl hiperkoreliacijos (t.y. vengiant kuršiškojo „šveplavimo“. Kaip ten bebūtų, aišku viena: be dialekto, neskyrusio *s* ir *š*, įtakos ta pakaita negalėjo susiformuoti“ (žr. *A. Girdenis*, Kuršių substrato problema šiaurės žemaičių teritorijoje (Fonologijos dalykai). – Iš lietuvių etnogenezės. Vilnius: Mokslas, 1981, 19).

Mūsų aukščiau pateiktieji pavyzdžiai rodo, kad variantų su *s* daugiausia yra šiaurinėje Lietuvos dalyje, Latvijos pasienyje, t.y. ten, kur seniau yra gyvenę jau minėtieji kuršiai, taip pat žiemgaliai ir sėliai. Todėl šiaurinių aukštaičių šnektų *s* vietoj *š* gali būti žiemgalių ir sėlių kalbų palikimas.

S AND Š VARIANTS AT THE BEGINNING OF THE WORDS IN LITHUANIAN DIALECTS

Summary

There are cases when the same words in different dialects of Lithuanian begin with either *s*- or *š*-, e.g. *skurlis* is *škurlis* 'skuduras'. Also sometimes this alternation of the initial *s*- and *š*- is found in one and the same dialect, e.g. *škypas* is *skypas* 'įkypas', *šiundyti* is *siundyti*, or in the cases when in the dialect, alongside with the available variants with the initial *s*- and *š*- the variants without them are also used, e.g. *smūksoti*, *šmūksoti*, *mūksoti* 'the zero variant, *murksoti*'. Such phonomorphological alternation of the initial part of the word we consider to be a novel phenomenon in Lithuanian. In the suggested glossaries of such alternation the first place is allotted to the variants of these words with the suspected new initial *s*- and *š*-.

Vilniaus pedagoginis universitetas
Lietuvių kalbotyros katedra

Įteikta
1994 m. rugšėjo 25 d.